

www.ketab.ir

سینمای سرگرمی و ادبیات کلاسیک فارسی

نویسنده: علی رضا پورشبانان

پورشبانان، علی‌رضا، ۱۳۶۳ -	سرشناسه
: سینمای سرگرمی و ادبیات کلاسیک فارسی/ نویسنده علی‌رضا پورشبانان.	عنوان و نام پدیدآور
: تهران: دانشگاه هنر: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، ۱۳۹۸.	مشخصات نشر
: ۲۶۷ ص.	مشخصات ظاهری
: ۳۴۰۰۰ ریال ۲-۲۳-۶۵۱۳-۶۰۰-۹۷۸	شابک
: فیبا	وضعیت فهرست‌نویسی
: چاپ قبلی: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات، ۱۳۹۶.	یادداشت
: اقتباس‌های سینمایی	موضوع
Film adaptations :	موضوع
: سینما و ادبیات	موضوع
Motion pictures and literature :	موضوع
: ادبیات فارسی - اقتباس‌های سینمایی	موضوع
Persian literature -- Film adaptations :	موضوع
: دانشگاه هنر	شناسه افزوده
: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات	شناسه افزوده
: ۹۳۱۰۰۷ س ۹/پ ۱۹۹۵/۸۵ PN	رده‌بندی کنگره
: ۳۷	رده‌بندی دیویی
: ۵۴۲، ۳۱۲	شماره کتاب‌شناسی ملی

کلیه حقوق برای دانشگاه هنر محفوظ است.
نشانی: تهران، خیابان حافظ، خیابان شهید سرهنگ سخاوی، پلاک ۱۰، طبقه اول و فردوسی،
شماره ۵۸، دانشگاه هنر. تلفن: ۶۶۷۲۵۶۸۲ | artunip_b@ai.ac.ir

عنوان: سینمای سرگرمی و ادبیات کلاسیک فارسی
نویسنده: علی‌رضا پورشبانان (عضو هیئت علمی دانشگاه هنر تهران)

ناشر: دانشگاه هنر با همکاری پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

ویراستار: دکتر شیرزاد طایفی

صفحه‌آرا: وحید لنجان‌زاده - حسین آذری

طراح جلد: مرضیه میرقلیخان

شمارگان: ۲۵۰

نوبت چاپ: اول ناشر، ۱۳۹۸

قیمت: ۳۴۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱		مقدمه مؤلف
۵		پیشگفتار
۳۳		فصل اول: نشر
۱۶۵		فصل دوم: نظم
۲۶۱		منابع
۲۶۹		نمایه

مقدمه مؤلف

«تقدیم به»

پدرم مردی از تبار آینه»

اقتباس از ادبیات کلاسیک فارسی برای تولید فیلم‌های سینمایی از جمله مسائلی است که پرداختن به آن در قالب تحقیقات و پژوهش‌های تازه، امری کاربردی و مهم است. سعی می‌تواند در گام اول تا حدی نیازهای نظری معطوف به استفاده از متن ادبیات کلاسیک فارسی در سینمای امروز ایران و حتی جهان را مرتفع نماید. براین اساس کتاب پیش‌رو تلاشی است که در راستای سایر تألیفات نگارنده در این حوزه، معرفی آثار منتخب ادبیات کلاسیک فارسی را برای تولید نسخه‌های نمایشی مد نظر قرار داده و در آن سعی شده با در کردن پژوهشی و نگاهی میان‌رشته‌ای وجوه مطلوب آثار شاخص این ادبیات برای انجام اقتباس سینمایی به مخاطبان ارائه گردد.

برای بررسی بهتر و دقیق‌تر مسئله اقتباس از آثار ادبیات کلاسیک فارسی با رویکردی نمونه‌محور، در کتاب پیش‌رو، به همسازی آثار منتخب با برخی ملاک‌های مطلوب سینمای پرمخاطب و سرگرمی‌ساز توجه شده و تلاش گردیده شاخص‌های مناسب این نوع سینما در آثار برگزیده در دو حوزه نظم و نثر تحلیل و نمایانده شود.

پس از بیان برخی کلیات و تعاریف نظری در پیشگفتار، در فصل‌های اول و دوم، برای آشنایی بیشتر خوانندگان با اثر و زمینه‌های تولید ادبی آن، بعد از معرفی اجمالی مؤلف و طریقه ویژه ادبی او، مختصری درباره سبک، شیوه و ویژگی‌های خاص متن مطالبی ارائه شده، در نهایت پس از بیان خلاصه داستان اثر، عناصر نمایشی متأثر از اقتباس در گستره سینمای سرگرمی در آن تحلیل شده است.

براین اساس، برای تحلیل هرچه جامع‌تر متون ادبی برگزیده از منظر وجود نحوه مطلوب اقتباس سینمایی، و در نهایت تبدیل آنها به نسخه‌ای تصویری، در بخش پیشگفتار به عناصر نمایشی مناسب برای اقتباس که می‌تواند باعث تصویری شدن یک روایت و در نهایت بالا بردن ظرفیت اقتباس سینمایی از آن شوند، با توجه به دیدگاه‌ها و شاخص‌های معتبری که از سوی پژوهشگران برتر این حوزه، ارائه گردیده، اشاره شده و در فصل‌های بعد و بر مبنای توجه به نظم و نثر بودن آثار منتخب و رعایت تقیّد و تأخر تاریخی، وجوه تصویری این آثار بر اساس شاخص‌های تفسیر شده، ارزیابی می‌شود. برای تجسم بهتر فضای تحلیل در برخی از موارد، ذیل عناصر نمایشی و اقتباسی هر متن، سعی شده از برخی تصاویر گرافیکی، عکس و کیز و یاری‌رسان به مخاطب در راستای درک سریع‌تر و بهتر نمایشی و روایتی این آثار مختلف داستان، مانند ظاهر و فیزیک اشخاص (مثبت و منفی، انسان و غیر انسان و ...) در کنار تصاویری از کشمکش‌های گوناگون پرهیجان فردی و گروهی، استفاده شود. در پایان بررسی هر اثر نیز، با توجه به مجموع آراء نظریه‌پردازان و فیلم‌سازان سینما که روش‌های اقتباسی را در سه دسته کلی برداشت آزاد، اقتباس وفادار و اقتباس لفظ به لفظ دسته‌بندی می‌کنند، با توجه به ظرفیت‌های هر متن، روش اقتباسی

۱. تصاویر استفاده شده در کتاب و روی جلد، هیچ یک طراحی شده نیست و تنها متناسب با محتوای متن از وبگاه‌های اینترنتی انتخاب شده است.

مناسب‌تر برای هر اثر پیشنهاد می‌شود.

بدیهی است که در برخی موارد به دلیل نزدیکی ساختار آثار ادبی، شباهت‌ها و حتی نوعی تکرار در تحلیل عناصر نمایشی در متون به چشم بخورد که سعی گردیده تا حد امکان تعدیل شود؛ اما به دلیل آنکه این آثار هر یک نماینده ژانر یا زیرژانر خاصی بوده‌اند، ضروری می‌نمود که به هر یک از آنها به عنوان نمونه‌هایی از گونه خود پرداخت شود تا بر اساس آن، بتوان نتایج را به آثار بیشتری تعمیم داد.

نمونه‌های برگزیده شده از متون ادبیات کلاسیک فارسی برای تحلیل و تفسیر تصویری در کتاب پیش‌رو، بر اساس دو رویکرد انتخاب شده‌اند؛ رویکرد اول، اما نه صرفاً، از این آثار در ژانر خود - با توجه به نظر مؤلف - و با سلیقه در ادبیات فارسی و نزد بیشتر استادان، منتقدان و پژوهشگران است. دوم، رویکرد دقت‌گرایی و ژرف‌نگری با محدود کردن نمونه‌های آمار است که بتواند ارزش پژوهشی اثر را در سطح قابل قبولی حفظ نماید. چه بسا آثار دیگری هم باشند که به نظر برخی مخاطبان محترم، از ظرفیت‌های انتخاب و نمایشی بارزی برای سینمای سرگرمی برخوردارند، اما در این کتاب به آنها پرداخته نشده باشد که با توجه به دو رویکرد بیان شده، این تفاوت نظرات قابل تفسیر است.

بخشی از این کتاب، حاصل پژوهش در دو کتاب دکتر دشتی زبان و ادبیات فارسی در قالب رساله دکتری اینجانب است که در بهار ۱۳۹۲ و در دانشگاه تربیت مدرس تهران، به راهنمایی عالمانه استاد گرانمایه آقای سعید بزرگ‌بیگدلی و مشاوره استادان فرهیخته‌ام آقایان شیرزاد طایف و علی شیخ مهدی، به انجام رسیده است. پاس می‌دارم دانش و بزرگی این استادان عزیز را که همواره یار و پشتیبانم بودند و در همه مراحل از شاگرد کوچک خود حمایت فرموده، در برطرف کردن مشکلات موجود، نهایت دلسوزی و شفقت پدران و استادانه را نثار بنده نمودند و راه را برایم هموار کردند.

همچنین تشکر می‌کنم از سرکار خانم سیده راضیه یاسینی، ریاست محترم پژوهشکده هنر پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات که با نگاهی مسئولانه و هنرگرا، زمینه چاپ این کتاب را در انتشارات این پژوهشگاه فراهم نموده، مرا از راهنمایی‌های بی‌دریغ خود بهره‌مند ساختند.

علیرضا پورشیانان

(عضو هیئت علمی دانشگاه هنر تهران)

بهار ۱۳۹۷